

Kompetanse på undervisning av elever med behov for ASK

Det å undervise elever med behov for ASK, bør sees på som en særoppgave, noe som betyr at skoleeier har ansvar for å legge til rette for kompetanseheving på ASK.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 08.06.2016

Når skoleeier skal ansette eller gi tilbud om etter- og videreutdanning til personale som skal arbeide med elever med behov for ASK, er det nødvendig å tenke langsiktig. Det tar tid å bygge opp ASK-kompetanse. Det er derfor viktig at kommunen har oversikt over når barn i barnehage med behov for ASK skal over til skolen, slik at ressurser og kompetanse er på plass allerede fra første skoledag.

For å tilpasse opplæringen til elever med behov for ASK, vil det være nødvendig med kompetanse og kunnskap utover vanlig lærerutdanning. God tilrettelegging krever at personalet lærer og tar i bruk elevens kommunikasjonsformer og tilegner seg metodisk kompetanse om tilrettelegging for både kommunikasjonsutvikling og læring. Dette gjelder både for kontaktlærere, faglærere, spesialpedagog og andre.

Kompetansen kan deles i to hovedområde, kompetanse i å

- videreutvikle elevens bruk av sine kommunikasjonsformer
- tilrettelegge for at eleven skal kunne bruke sine kommunikasjonsformer i undervisningen

Kompetanse i å utvikle elevens kommunikasjonsformer

Personale og elever som er i kontakt med elever som har behov for ASK, bør få nødvendig informasjon og opplæring i de aktuelle kommunikasjonsformene. De trenger også opplæring i hvordan de best mulig kan legge forholdene til rette for at eleven skal kunne bruke og utvikle sin kommunikasjon. Personalet må selv

kunne kommunisere med eleven, og være kompetente samtalepartnere. I dette ligger at de selv bør mestre å bruke kommunikasjonsformen på mer avanserte måter enn eleven. En god samtalepartner må ha kompetanse både av teoretisk og praktisk art, ervervet gjennom øvelse og refleksjon.

Kommunikasjonspartnerne til eleven må kunne noe om kommunikasjonsfremmende strategier som støtter eleven i å uttrykke seg mest mulig selvstendig. Det kan være nødvendig å sette seg inn i ulike metodiske tilnærminger. I tillegg handler det om å bli kjent med eleven for å finne ut hvordan eleven best lærer.

De som skal utvikle elevens kommunikasjonsform, må ha inngående kjennskap til språkutvikling generelt og tilrettelegging for kommunikasjonsutvikling for elever med behov for ASK spesielt. Dette innebærer kompetanse i å støtte utviklingen av elevens språk, og å velge strategier og ordforråd som trengs for at eleven skal ha en effektiv og nyansert kommunikasjon, som kan brukes på alle elevens arenaer.

Skolens personale må også ha kompetanse på tekniske hjelpemidler og programvare når det trengs for at eleven skal kunne kommunisere. Dette er nødvendig for å lage gode kommunikasjonsoppsett med et tilpasset vokabular.

Kompetanse i tilrettelegging for bruk av ASK i undervisningen

Undervisningspersonale må ha god kompetanse i didaktisk og metodisk tilrettelegging av opplæringen av elever som bruker ASK. I tillegg til den ordinære undervisningskompetansen vil læreren trenge spesifikk kompetanse om ASK som setter ham i stand til å gjøre undervisningen kommunikativt tilgjengelig. I tråd med læreplaner og IOP skal pedagogen legge til rette for elevens læring i og med den alternative språkformen eleven bruker. Pedagogen bør vite hvilken tilrettelegging som behøves for at eleven skal kunne delta muntlig, og eventuelt skriftlig, ved hjelp av sin kommunikasjonsform. Pedagogen må også kunne tilrettelegge læremidler for elever når det er behov for spesifikk tilrettelegging.

Hvordan få kompetanse?

ASK er et stort tverrfaglig kompetanseområde som er krevende å sette seg inn i. Dersom skolen mangler kompetanse på ASK, finnes det flere måter å innhente slik kunnskap på. PPT er skolens nærmeste samarbeidspart. PPT bør omtale behovet for kompetanse i den enkelte elevs sakkyndige vurdering og videre bidra inn i skolens kompetanseutvikling.

Dersom PPT ikke har tilstrekkelig kompetanse, kan de søke bistand fra Statped. Statped kan bidra med veiledning rundt enkeltelever og kompetanseheving på systemnivå. Statped kan bistå med kartlegging av eleven og veiledning av skolen for å realisere både tilpasset undervisning og spesialundervisning for den aktuelle eleven. Statped holder også kurs om ulike tema innenfor ASK.

Mange elever har vært i kontakt med Barnehabiliteringstenesten fra de var små. Habiliteringstenesten kan bidra med utredninger og veiledning til kommunen og til foresatte. Både helsesektoren og PPT kan henvise

til Habiliteringstenesten. Mange barnehabiliteringstjenester har også kurs knyttet til ASK

Elever med behov for ASK har ofte utstyr som er utlånt fra NAV Hjelpemiddelsentral (NAV HMS). NAV HMS har ansvar for den tekniske opplæringen i programvarer knyttet til kommunikasjon, og reparasjon dersom utstyr blir ødelagt. Skolen må selv melde fra dersom de trenger mer opplæring, og når utstyr trenger å repareres eller byttes ut.

Samarbeidsprosjekt eller hospitering på skoler som har god ASK-kompetanse er også gode måter lærere kan skaffe seg kompetanse på. Det finnes også flere nettsider hvor skolepersonale kan få kunnskap, samt dele materiell og ideer.

[Høgskolen i Sørøst-Norge tilbyr studier i ASK.](#)